

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

งานวิจัยเรื่อง “การจัดการเรียนรู้สุนทรียนิเทศศาสตร์เชิงบูรณาการเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์” เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพที่มุ่งเน้นศึกษากระบวนการจัดการเรียนรู้สุนทรียนิเทศศาสตร์เชิงบูรณาการ อันเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ใช้การจัดการเรียนรู้ในรูปแบบบูรณาการ เน้นเนื้อหาในนิเทศศาสตร์ในลักษณะที่มุ่งการสื่อสารอย่างสุนทรีย์ และส่งผลต่อคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์หรือคุณสมบัติที่พึงประสงค์ของผู้ศึกษา

เป็นที่ยอมรับกันว่า การสื่อสาร เป็นกระบวนการสำคัญอย่างหนึ่งในหลายกระบวนการในการดำรงชีวิตอยู่ของมนุษย์ ทั้งนี้ ความหมายของการสื่อสารที่นักวิชาการและนักคิดต่างสาขาได้ให้ไว้ มีมากมายหลากหลาย แต่ส่วนที่คล้ายและสามารถเป็นข้อสรุปได้ก็คือ การสื่อสารเป็นกระบวนการถ่ายทอดสาร หรือระบบสัญลักษณ์ที่เข้าใจร่วมกันระหว่างบุคคลหรือกลุ่มบุคคลสองฝ่าย คือ ฝ่ายที่เป็นผู้ส่ง และฝ่ายที่เป็นผู้รับสาร โดยอาศัยช่องทางการสื่อสารที่มีมากมาย อันส่งผลให้เกิดผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายหลักๆ 3 ประการ ได้แก่ (ถิรนนท์ อนุวัชศิริวงศ์, 2547)

1) การสื่อสารเพื่อมุ่งสาระประโยชน์ คือ ประโยชน์ที่เป็นแก่นสาร เน้นข้อมูลข่าวสารเป็นสิ่งสำคัญ

2) การสื่อสารเพื่อมุ่งบันเทิงประโยชน์ คือ ประโยชน์ที่เป็นความเพลิดเพลิน บันเทิงใจ หรือสุนทรียประโยชน์

3) การสื่อสารเพื่อมุ่งอาณัติประโยชน์ คือ ประโยชน์ที่เป็นข้อได้เปรียบของผู้ส่งสารมุ่งเน้นให้ผู้รับสารอยู่ใต้อิทธิพลของผู้ส่งสารหรือเพื่อประโยชน์ทางธุรกิจ

อาจกล่าวได้ว่าเช่นเดียวกับกระแสโลกที่การกำเนิดตนของการจัดการศึกษา สาขาวิชา นิเทศศาสตร์ คือ เพื่อเป็นเครื่องมือหนึ่งของรัฐในการพัฒนาชาติให้ทันสมัย และเมื่อเวลาผ่านเข้าสู่ยุคกระแสทุนนิยม ที่การบริโภคถือเป็นปัจจัยสำคัญของมนุษย์ นักนิเทศศาสตร์จึงต้องเป็นนักการสื่อสารที่สามารถโน้มน้าวใจ หรือมีอิทธิพลต่อการบริโภคของคนในสังคม ก่อให้เกิดการขยายตัวของการศึกษาในสาขาโฆษณา ประชาสัมพันธ์ ขณะที่กรอบใหญ่ของสังคมยังคงเต็มไปด้วยแนวคิดที่ว่าด้วยทุนนิยมและบริโภคนิยม ส่งผลให้การสื่อสารเพื่อสุนทรียประโยชน์หรือสื่อบันเทิงต่างๆ อาจถูกทำให้เข้าใจว่าบิดเบือนหน้าที่ที่สำคัญในการสร้างสุนทรีย์แท้ๆไป เพราะข้อจำกัดทางด้านเวลา ทุนหรือระบบตลาด

เป็นที่น่าสังเกตว่า นับตั้งแต่แรกเริ่มถึงปัจจุบัน การศึกษาหรือสนับสนุนให้เกิดการศึกษา สาขาวิชาการสื่อสาร หรือสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ในลักษณะที่เน้นจุดมุ่งหมาย สาธารประโยชน์ และอาณัติประโยชน์นั้น ได้รับการยอมรับและความสนใจจากทั้งนักวิชาการ นักศึกษา หรือกระทั่ง การสนับสนุนจากสถาบันทางการศึกษาทั้งหลายสูงกว่า เพื่อมุ่งสุนทรียประโยชน์

การสื่อสารที่มุ่งสุนทรียประโยชน์ในประเทศไทยของเรา เช่น การศึกษากวีนิพนธ์ ดนตรี ศิลปะการแสดง ภาพยนตร์ ละคร ฯลฯ ถูกมองเป็นเพียงกิจกรรมเสริมหลักสูตรมากกว่าที่จะเป็น กระบวนการเรียนการสอนเชิงวิชาการอยู่เสมอ ทั้งนี้โดยเนื้อแท้แล้วการสื่อสารลักษณะนี้ ปลายทางที่สำคัญ คือ การส่งเสริมความเจริญทางจิตใจ จินตนาการ และความมั่งคั่ง ในการอยู่ร่วมกันของสังคมมนุษย์ การสื่อสารเพื่อสุนทรียะ มุ่งส่งเสริมการสื่อสารระหว่างกัน หรือสู่สาธารณชนโดยปราศจากการตีค่า ประเมินราคาต้นทุน กำไร หรือขาดทุน ในขณะที่ การสื่อสารที่มีเป้าประสงค์ทางอื่น กลับมีความเข้มข้น มีความเป็นรูปธรรมหรือกระทั่ง มีความเป็นวิชาการมากกว่า เพราะความเข้าใจที่แจ่มชัดของผู้ที่อยู่ทั้งในและนอกกรอบ ของความเป็นนิเทศศาสตร์ ก็ยังคงสงสัยถึงความแตกต่างระหว่าง สุนทรียศาสตร์ (Aesthetics) กับสุนทรียนิเทศศาสตร์ (Aesthetic Communication)

การสื่อสารเชิงสุนทรียะหรือสุนทรียนิเทศศาสตร์ (Aesthetic Communication) นั้น หมายถึง กระบวนการสื่อสารที่ครอบคลุมการสื่อสารเชิงนันทนประโยชน์ หรือการสื่อสาร ที่เน้นความเพลิดเพลินเจริญใจต่างๆ ตั้งแต่ระดับสนุกสนานไปจนถึงระดับพัฒนาจิตวิญญาณ (ถิรนนท์ อนุวัชศิริวงศ์, 2547) หรืออีกนัยหนึ่ง คือ สุนทรียนิเทศศาสตร์มีความหมายถึง "สุนทรียะ" มิใช่สงวนสิทธิ์ไว้แต่เพียง ศิลปะชั้นสูง (High Arts) เท่านั้น หากแต่สุนทรียะ สามารถผสมผสาน รวมเข้ากับสังคมประจำวันของมนุษย์ โดยผ่านวิถีการสื่อสารรูปแบบต่างของคนเราได้

ในต่างประเทศได้มีการพยายามศึกษาและตั้งคำถามถึงความสัมพันธ์ของ สุนทรียะ กับการสื่อสาร หรือสถานภาพทางวิชาการของการผนวกการสื่อสารเข้ากับความงามว่าจะ สามารถควบคุมกันและส่งผลหรืออิทธิพลต่อผู้รับสารได้หรือไม่

ดังตัวอย่าง การนำเสนอข่าวประชาสัมพันธ์การสัมมนาเชิงวิชาการนานาชาติ (International Colloquium) ระหว่างวันที่ 23 – 24 กุมภาพันธ์ 2549 ณ มหาวิทยาลัย Aarhus (Aarhus Universitet) ประเทศเดนมาร์กที่มีการเชิญชวนให้นักวิชาการผู้สนใจร่วมกันเสนอแนวคิด ที่ว่าด้วยเรื่องสุนทรียนิเทศศาสตร์ไว้นำสนใจดังนี้ (www.asb.dk/groups/vaerk.aspx)

- สุนทรียศาสตร์ สัมพันธ์กับการสื่อสารอย่างไร
- เพราะเหตุใด แนวคิดเชิงสุนทรียนิเทศศาสตร์ จึงได้รับความนิยม และการเกิด แนวคิดนี้ เป็นปรากฏการณ์ใหม่หรือไม่อย่างไร

- เหตุใดการสื่อสารจึงกลายเป็นแนวคิดหลักในการทำความเข้าใจและนำเสนอข้อมูลรวมถึงความสัมพันธ์ในวัฒนธรรมของเรา
- ความเข้าใจของเราเกี่ยวกับเรื่องการสื่อสารที่กำลังเปลี่ยนรูปแบบไปนิยมแนวคิดสุนทรียะและแนวคิดที่ต่างไปจากเดิม เป็นเช่นนั้นจริงหรือไม่

สะท้อนให้เห็นว่า โลกตะวันตกก็ให้ความสนใจกับการเปลี่ยนแปลง สั้นไหลของการศึกษานิเทศศาสตร์ ในแนวทางที่มุ่งเน้นความงามในกระบวนการสื่อสาร ว่าจะมีรูปแบบ กระบวนการหรือส่งผลอย่างไร ระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสารเช่นกัน

โดยเหตุที่ สื่อที่ใช้ในการสื่อสารเชิงสุนทรียะนั้น มุ่งเน้นความเพลิดเพลินเจริญใจแก่ผู้รับ ดังนั้น กระบวนการหรือขั้นตอนในการผลิตสารของผู้ส่งสาร จึงต้องประกอบไปด้วยการรวบรวมศาสตร์ทางศิลปะแขนงต่างๆ เข้าด้วยกัน ทั้งนี้ทั้งนั้น ศิลปะที่ว่ามิใช่เพียงสารหรืองานที่ต้องประกอบด้วยความงามในเชิงสร้างสรรค์หรือจินตนาการเท่านั้น หากแต่การประกอบขึ้นรวมกันจำเป็นต้องมีความหมายและส่งผลให้เกิดการสื่อสารเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการของผู้ทำการสื่อสารด้วย

นอกจากนี้ หากเรามองลึกเข้าไปในกระบวนการผลิตงานที่เป็นการสื่อสารสุนทรียะ ไม่ว่าจะเป็น การแสดงดนตรี ภาพยนตร์ ละครเวที ละครโทรทัศน์ ฯลฯ เราก็จะพบว่า การสื่อสารที่เกิดขึ้นนั้น เกิดจากผู้ผลิตหรือผู้เชี่ยวชาญในศิลปะและศาสตร์แขนงต่างๆ ที่รวมตัวกันใช้ความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดระบบสัญลักษณ์ และลักษณะของงานประเภทรูปนั้นๆ ออกมาเพื่อสื่อ "สาร" ให้เข้าถึงผู้รับในบริบท วัฒนธรรมหรือสถานการณ์ทางสังคมต่างๆ และนั่นคือความแตกต่างที่เด่นชัดระหว่างสุนทรียนิเทศศาสตร์กับสุนทรียศาสตร์ที่เราเข้าใจ

ดังนั้นหากการศึกษาการจัดการเรียนการสอนนิเทศศาสตร์ที่เน้นการสื่อสารเชิงสุนทรียะจะสามารถสร้างสถานภาพความเป็นวิชาการให้เกิดขึ้นได้แก่แนวคิดนี้ได้ ก็จะเป็นประโยชน์ต่อสังคมได้ไม่เฉพาะในลักษณะ เพื่อการศึกษาของผู้เรียนในสถาบันการเรียนการสอน แต่เพื่อการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ด้วยความรู้พร้อมทางสติปัญญา และอารมณ์

ปัจจุบันความตื่นตัวของสถาบันการศึกษา ทั้งการศึกษาขั้นพื้นฐานและอุดมศึกษาเกี่ยวกับแนวคิด เรื่อง การจัดการศึกษาหรือการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเพิ่มมากขึ้น การจัดการเรียนรู้อย่างบูรณาการจึงเข้ามามีบทบาทอย่างยิ่งในระบบการศึกษาทั่วโลก รวมถึงประเทศไทย ตามที่ระบุในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา มาตรา 24 (2) ถึง (4) เน้นการฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ การประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา การจัดการเรียนการสอน โดยผสมผสานสาระความรู้ต่างๆ รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่พึงงาม (ปทีป เมธาคุณวุฒิ, 2544 : 15 – 16)

นอกจากนี้แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 ก็ได้กำหนดให้ผู้สอนจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียน โดยเน้นการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงที่สัมพันธ์เชื่อมโยงกับธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ทั้งยังมุ่งเน้นการเรียนรู้ในลักษณะการบูรณาการสาระความรู้ต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนแบบองค์รวมและสามารถนำความรู้ความเข้าใจที่เกิดขึ้น ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ (กรมวิชาการ, 2544 : 21 – 22) แม้ว่าจะเป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน แต่จุดหมายปลายทางของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการนี้ก็เพื่อส่งผลให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ที่หลากหลายในโลกแห่งการศึกษามุ่งสู่การนำไปปฏิบัติใช้ในโลกแห่งชีวิตได้ จึงเหมาะสมอย่างยิ่งที่ ผู้เรียนนิเทศศาสตร์ ซึ่งเป็นผู้ที่จะต้องสามารถดำรงตนอยู่ภายใต้พันธกิจที่มีต่อสังคม จำเป็นต้องได้รับการจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการเพื่อเสริมสร้างให้เกิดภาวะแห่งการนำความหลากหลายทางวิชาการไปใช้ในการประกอบวิชาชีพเพื่อสาธารณะ

เป็นเวลาร่วม 5 ปี นับแต่ปี พ.ศ.2543 – 2548 ที่กิจกรรมเชิงสุนทรียนิเทศศาสตร์ของภาควิชาวาทยุติวิทยา และสื่อสารการแสดง คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้เป็นสื่อกลางในการให้ความรู้ ความจริง ถ่ายทอดผ่านการแสดงออก ทางการบูรณาการสาขาวิชาการแขนงต่างๆ อย่างละเมียดละไม อันมีที่มาจากการได้เรียนรู้ศาสตร์และศิลป์เชิงนิเทศศาสตร์ที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการได้ฝึกเขียนบทการแสดง จากวิชาการเขียนบทเพื่อสื่อสารการแสดงการเคลื่อนไหวร่างกายของนักแสดง จากวิชาการสื่อสารอวัจนภาษา การแสดงที่สมบทบาทของนักแสดง จากวิชาการแสดง 1 และการแสดง 2 การตีความบทบาทในการแสดง จากวิชาการอ่านวินิจฉัยสาร ฯลฯ ผสมกับรูปแบบการจัดกิจกรรม ที่ดึงศักยภาพเชิงศิลปะและการสื่อสารของบุคคลากร อันได้แก่ คณาจารย์ นิสิตปัจจุบัน นิสิตเก่า นักเขียน นักแสดง นักดนตรีอาชีพ ฯลฯ ที่มารวมตัวกันในการสร้างผลงานแต่ละครั้ง ส่งผลให้การจัดการเรียนรู้เชิงนิเทศศาสตร์เชิงสุนทรียะในลักษณะที่เป็นการบูรณาการทางวิชาการค่อยๆ เติบโตและได้รับการยอมรับจากสาธารณะมากขึ้น

กิจกรรมเชิงสุนทรียนิเทศศาสตร์ของภาควิชาวาทยุติวิทยาและสื่อสารการแสดง ดังกล่าวข้างต้นมีชื่อเรียกต่างกันไปเป็น 3 หมวดตามลักษณะงาน คือ 1. กิจกรรมการแสดงละคร ในโครงการ "คนละครคน : ละครสั้นคัดสรร" 2. การสร้างสรรค์สื่อจินตคติหลากหลายประเภท เพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมสันติภาพ 3. การแสดง "กวีคิดการ" ในวาระทางสังคมต่างๆ

การจัดการแสดงกว่า 20 ครั้ง รวมผลงานหลายสิบชิ้น ภายใต้กระบวนการสื่อสารโดยกลุ่ม "หนุ่มสาวสื่อสันติภาพ" ที่เกิดจากการรวมตัวกันของนิสิตทั้งระดับปริญญาบัณฑิตและบัณฑิตศึกษา สืบเนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน ระหว่างนิสิตกับอาจารย์ ได้สะท้อน

รูปแบบการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ผ่านกระบวนการสื่อสารประเด็นทางสังคม ด้วยกระบวนการที่ว่าด้วยจิตสำนึกหรืออุดมการณ์วิทยาศาสตร์ที่เกิดจากการปฏิบัติการสื่อสารสู่สังคม

ดังเช่นในผลงานการแสดง กวีคีตการ ชุด "ออง ซาน ซูจี 60 ปี แห่งตะวันหลังก้อนเมฆ" ณ หอประชุมศรีบูรพา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อวันที่ 19 มิถุนายน 2548 เนื้อหาของการแสดงประกอบขึ้นจากการใช้ บทกวี ดนตรี ศิลปะการแสดง และศิลปะการเล่าเรื่อง สื่อสารประเด็นทางสังคมที่ว่าด้วยเรื่อง สิทธิสตรี สิทธิมนุษยชน และสันติภาพ อันเป็นปัญหาหลักของสังคมโลกปัจจุบัน ที่คนนิเทศศาสตร์ เช่น ผู้สื่อข่าว ผู้ดำเนินรายการข่าว ฯลฯ หรือกระทั่งนักเคลื่อนไหวทางสังคมทั้งหลายต่างพยายามสื่อสาร "ความจริง" เกี่ยวกับประเด็นทางสังคมนี้มาเป็นระยะเวลาเนิ่นนาน แต่การจัดการแสดงกวีคีตการครั้งนี้ เมื่อสังเกตจากการได้มีโอกาสเข้าเป็นผู้ชมในครั้งนั้นก็ทำให้ได้พบว่า พลังของการสื่อสารที่สร้างขึ้นจากความงดงาม ละเมียดละไมของผู้สร้าง ผ่านบทกวี บทเพลง ดนตรี และลีลาการเคลื่อนไหวของนักแสดง สามารถทำหน้าที่ได้สมบูรณ์แบบทุกกระบวนการในการสื่อสาร

การแสดงกวีคีตการ เป็นการสื่อสารการแสดง ในลักษณะเดียวกับศิลปะการละคร นับเป็นศิลปะที่มีความสำคัญยิ่ง กล่าวคือ มีความเกี่ยวข้องกับมนุษย์ เป็นสิ่งหนึ่งที่ทำให้โอกาสมนุษย์ได้หยุดมองตนเอง มองดูเพื่อนมนุษย์ด้วยกันจากการติดตามเรื่องราวในละครที่มักสะท้อนให้เห็นยุคสมัยที่กำลังเผชิญอยู่ตามแต่ลักษณะของละครเรื่องนั้นๆ (สดีโส พันธุ์โกมล, 2542) โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสนองความต้องการของมนุษย์ใน 3 ระดับ คือ ระดับอารมณ์ ระดับสมอง และระดับจิตใจ

ในระดับอารมณ์ สัมพันธ์กับเราในลักษณะความเป็นบุคคล ละครทำให้เราเกิดความพอใจ เพลิดเพลิน ผ่อนคลายภาวะตึงเครียดต่างๆ พิจารณาเฉพาะที่ตัวเราเท่านั้น ระดับสมอง สัมพันธ์กับเราในลักษณะความเป็นสังคม ความคิด ข้อพิจารณาต่างๆ ที่ได้จากละคร สะท้อนมาตรฐาน คุณค่า ความดีความงามต่างๆ ที่สังคมสิ่งแวดล้อมควรมี ทำให้เราถูกคิดถึงสิ่งต่างๆ ที่รายล้อมตัวเรา หรือเพื่อนมนุษย์เราโดยส่วนรวม ระดับจิตใจ สัมพันธ์กับเราในลักษณะความเป็นปรัชญา หรือสัจธรรมของชีวิต จะเห็นได้ว่า การละครในยุคแรกเริ่ม ทั้งตะวันตกและตะวันออก ถือกำเนิดขึ้นเพื่อบวงสรวงเทพเจ้า ซึ่งส่งผลทางด้านจิตใจของมนุษย์ ทั้งนี้เราจะพบว่า ละครสอนสัจธรรมในชีวิตให้แก่เราเสมอโดยไม่เลือกว่าเราอยู่ในสังคมใด พุศุภาษาใด หรือมีวัฒนธรรมแบบใด (สดีโส พันธุ์โกมล, 2542)

เมื่อเชื่อมโยงไปผนวกกับแนวคิดที่เกี่ยวกับคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ ที่มีมาตั้งแต่ครั้งการอุดมศึกษาใน 26 ศตวรรษก่อน ที่ว่า พระสัมมาสัมพุทธเจ้าเห็นว่าอนุศาสน์ปาฏิหาริย์ หรือการศึกษา การสั่งสอนฝึกอบรมนับเป็นปาฏิหาริย์ เพราะสามารถทำให้ผู้คนดีขึ้นได้ หากเฝ้าดู

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับนิสิต นักศึกษาจากตอนแรกเข้ามาในมหาวิทยาลัย ไปจนเมื่อจบเป็นบัณฑิต จะเห็นการเปลี่ยนแปลงที่มากมาย และลึกซึ้ง บุคลิกภาพที่ปรากฏ วาจาท่าทาง และความคิด ปรับเป็นอีกคนหนึ่งไม่เหมือนเดิม ...กล่าวได้ว่าการศึกษา ซึ่งรวมทั้งที่กำหนดเป็นทางการ และที่เรียนจากสิ่งแวดล้อม มีส่วนเป็นบ้านหล่อหลอมรูปทรงให้บัณฑิตมีลักษณะของแต่ละคน (จรัส สุวรรณเวลา, 2545 : 43)

ยิ่งทำให้ชวนศึกษาว่าการสร้างนักนิเทศศาสตร์ ที่สามารถสร้างสรรค์ ผลงานสื่อสารที่สามารถรวบรวมความหลากหลายทางวิชาการ ในสาขาวิชาของตนและผลงานความงดงามของศิลปะไว้ อีกทั้งยังสามารถพัฒนาตนให้เป็นผู้ที่มีคุณสมบัติพร้อมในความเป็นบัณฑิต จะเกิดขึ้นได้ โดยผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้สุนทรียนิเทศศาสตร์เชิงบูรณาการแบบใด

เมื่อกล่าวถึงคุณสมบัติพร้อมในความเป็นบัณฑิต หรือคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ ตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนานิสิตและบัณฑิตที่พึงประสงค์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประกอบด้วย 4 คุณลักษณะใหญ่ ได้แก่ สติปัญญาและวิชาการ คุณธรรม สังคม และทักษะและวิชาชีพ ซึ่งในแต่ละคุณลักษณะก็จะมีลักษณะย่อยๆ แยกออกไปอีกมากมาย เช่น มีวิสัยทัศน์ สร้างสรรค์ เสียสละเพื่อส่วนรวม มีวินัย เคารพกฎ/ระเบียบ และกติกาสังคม การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นต้น ทั้งนี้การปรากฏคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ย่อมขึ้นอยู่กับกระบวนการจัดการเรียนการสอนของแต่ละคณะ หรือ แต่ละสาขาวิชา (จากเอกสารประกอบการประชุมยุทธศาสตร์การพัฒนานิสิตและบัณฑิตที่พึงประสงค์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548)

จึงเป็นที่น่าสนใจอย่างยิ่งที่จะศึกษา การแสดงกวีคีตการชุด "ออง ซาน ซูจี 60 ปี แห่ง ตะวันหลังก้อนเมฆ" ในฐานะที่เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้สุนทรียนิเทศศาสตร์เชิงบูรณาการ ของภาควิชาวาทยาศาสตร์และสื่อสารการแสดง คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในลักษณะที่เป็นปัจจัยที่สามารถเสริมสร้างให้เกิดคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ เพื่อขยายองค์ความรู้การจัดการเรียนรู้สุนทรียนิเทศศาสตร์เชิงบูรณาการ และคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ให้พัฒนาไปสู่การปฏิบัติ ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการจัดการเรียนรู้ที่เป็นขั้นตอนอย่างจริงจัง

ปัญหานำวิจัย

- 1) มีการใช้กระบวนการเชิงบูรณาการแบบ / ลักษณะใดบ้างในการจัดการเรียนรู้สุนทรียนิเทศศาสตร์
- 2) คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ใดที่พบจากการจัดการเรียนรู้สุนทรียนิเทศศาสตร์เชิงบูรณาการ

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อศึกษากระบวนการเชิงบูรณาการในการจัดการเรียนรู้สุนทรียนิเทศศาสตร์
- 2) เพื่อศึกษาผลจากกระบวนการจัดการเรียนรู้สุนทรียนิเทศศาสตร์เชิงบูรณาการในแง่คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ที่มีต่อผู้เรียน

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการจัดการเรียนรู้สุนทรียนิเทศศาสตร์เชิงบูรณาการและคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์จากกิจกรรมสุนทรียนิเทศศาสตร์ กวีคดีการชุด "ออง ซาน ซูจี 60 ปี แห่งตะวันหลังก้อนเมฆ" ครั้งที่ 1 – 3 ตั้งแต่ เดือนมิถุนายน – เดือนธันวาคม 2548

นิยามศัพท์

การจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการ หมายถึง การจัดการเรียนการสอนที่มีการฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ การประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาทั้งในเชิงวิชาการ วิชาชีพ และวิถีชีวิต ด้วยการผสมผสานสาระความรู้ต่างๆ รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม

การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการสหวิทยาการ หมายถึง การนำเนื้อหาสาระการเรียนรู้ ตั้งแต่ 2 รายวิชาขึ้นไป มาผสมผสานกัน

การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการกับวิถีชีวิต หมายถึง การกำหนดเนื้อหาสาระวิธีการเรียนรู้ หรือกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นสาธารณะ สถานการณ์สังคมปัจจุบัน

การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการสอนเป็นคณะ (Team Teaching) หมายถึง การที่คณาจารย์ ร่วมกันกำหนดเนื้อหา สาระการเรียนรู้ รูปแบบกิจกรรมรวมทั้งวัดและประเมินผลร่วมกันจากผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น

สุนทรียนิเทศศาสตร์ หมายถึง กระบวนการสื่อสารที่เน้นความเพลิดเพลินเจริญใจ ส่งเสริมจินตนาการ ความงามทางศิลปะ และความงามในการอยู่ร่วมกันของสังคมมนุษย์

คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ หมายถึง คุณสมบัติของนิสิตนักศึกษาหรือบัณฑิตควรมีตามความคาดหวังของสถาบันการศึกษา ในด้านสติปัญญา และวิชาการ การดำรงตนในสังคม ด้านคุณธรรมจริยธรรม และด้านทักษะและความสามารถทางวิชาชีพ

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เน้นการศึกษาด้วยการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participatory observation) กิจกรรมสุนทรียนิเทศศาสตร์กวีคิดการชุด “ออง ซาน ซูจี 60 ปีแห่งตะวันหลังก้อนเมฆ” สัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Depth Interview) บุคลากรฝ่ายจัดการเรียนรู้สุนทรียนิเทศศาสตร์ และข้อมูลที่เป็นปัจจัยหรือองค์ประกอบต่างๆ เชิงคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์จะใช้วิธีการ สนนากลุ่ม (Focus Group) นิสิตนักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมในฐานะที่เป็นผู้เรียนรู้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) เพื่อนำแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการ มาใช้ในการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้สุนทรียนิเทศศาสตร์ได้
- 2) เพื่อส่งเสริมให้มีการใช้การจัดการเรียนรู้สุนทรียนิเทศศาสตร์เชิงบูรณาการ ในการพัฒนาคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของผู้เรียน